
Står vi foran et nytt atomvåpenkappløp?

AKTUELT

BJØRN HILT

KIRSTEN OSEN

Norske leger mot atomvåpen

Norske leger mot atomvåpen har anmodet regjeringen om å gjøre Norges innflytelse gjeldende i NATO og andre internasjonale fora. Målet er å få til bedre løsninger på vår felles sikkerhet enn USAs planer om et antirakettsystem.

Bernhard Lown, grunnlegger av International Physicians for the Prevention of Nuclear War (IPPNW) lanserte mottoet Star health instead of star war. Foto K. Osen

USA er avhengig av radarsamarbeid med allierte for å få antirakettsystemet, National Missile Defence (NMD), til å virke. Gjennom NATO kan derfor Norge være med på å stoppe systemet.

Nytt atomvåpenkappløp

Med støtte fra Utenriksdepartementet deltok leger og medisinstudenter fra Norske leger mot atomvåpen i sommer på den 15. verdenskongress for International Physicians for the Prevention of Nuclear War (IPPNW) i Paris. Psykiater Peter Wilk, leder for Physicians for Social Responsibility i USA med 18 000 medlemmer, gav uttrykk for sterk bekymring for at betydelige krefter i USA, deriblant Aerospace Corporation, nå presser på for å få vedtatt byggingen av National Missile Defence (NMD) så snart råd er.

Ved siden av et kostnadsoverslag på 60 milliarder dollar og usikkerhet om systemet ville kunne virke etter hensikten, var Wilk bekymret for at systemet ville undergrave AntiBallistic Missile-avtalen (ABM-avtalen) med Russland. Dette kan føre til at andre viktige avtaler for atomvåpenkontroll går i vasken sammen med de muligheter for atomnedrustning som vi øyner etter den relativt vellykkede tilsynskonferansen for ikke-spreidningsavtalen tidligere i år. Resultatet kan bli et nytt atomvåpenkappløp.

Paradoks

Den påståtte trussel som antirakettsystemet er ment å skulle beskytte mot, blekner i forhold til de farer et nytt atomvåpenkappløp innebærer. Tilhengerne av systemet synes også å overse det faktum at det finnes andre måter å levere masseødeleggelsesvåpen på enn med interkontinentale raketter, f.eks. i koffertter!

Dersom det planlagte NMD-systemet mot formodning skulle virke, vil det ikke bedre sikkerheten for noen andre enn befolkningen i deler av USA. For folk i andre land der det må plasseres radarer og annet utstyr for å få systemet til å virke (bl.a. England og Grønland og kanskje Norge?), vil derimot sikkerheten reduseres. Dette gav leger fra Storbritannia og Danmark uttrykk for i Paris.

Det lukter av sektorinteresser når grupperinger i verdens ubestridt mektigste militærmakt oppkonstruerer fiender, som det lutfattige Nord-Korea, for å drenere skattepenger til ytterligere opprustning på bekostning av vitale samfunnsinteresser som f.eks. helse og miljø. USA og andre NATO-land må innse at stadig streben etter flerfoldig militær overlegenhet ikke gir den største sikkerhetspolitiske gevinst.

Primær forebygging

Det er et sunt medisinsk prinsipp at primær forebygging er mer kostnadseffektivt enn terapeutiske tiltak. Det gjelder også atom- og missilteknologi. Professor Bernhard Lown, anerkjent kardiolog fra Harvard og grunnlegger av IPPNW, fastslo allerede på organisasjonens verdenskongressen i Moskva i 1987 at det er mer rasjonelt å eliminere atomvåpnene før utskyting enn å prøve å skyte dem ned i flukten. Dette var på den tiden Ronald Reagan drømte om Star war. Som motvekt lanserte Lown SatelLife under mottoet Star health instead of star war.

SatelLife er et satellittbasert, lavkost telekommunikasjonsnett for helsevesenet i u-land. Nettet ble delfinansiert av IPPNWs nobelpris fra 1985, og det er fortsatt i drift som et eget firma. Også i dag prioriterer IPPNW kampen mot stjernekrig som en integrert del av forebyggende helsearbeid, Health for peace. Det trengs åpenbart et sterkt press utenfra for å hindre oppbyggingen av antirakettsystemet National Missile Defence. Vi må som leger være med og fortelle at den medisinske verden trenger ikke er mer våpen og mer avskrekking, men nedrustning, fred og tillit.

Publisert: 20. november 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.